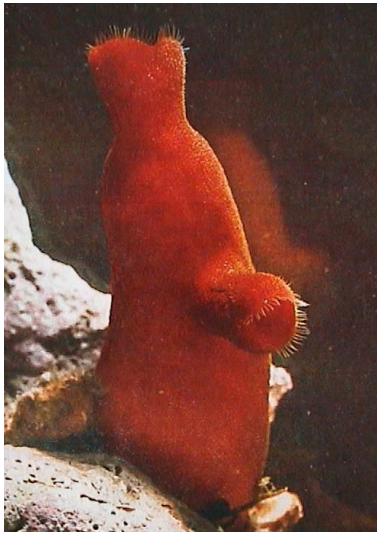

Zoologie strunatců

IV. Urochordata (Tunicata)

- charakteristické znaky
- systém

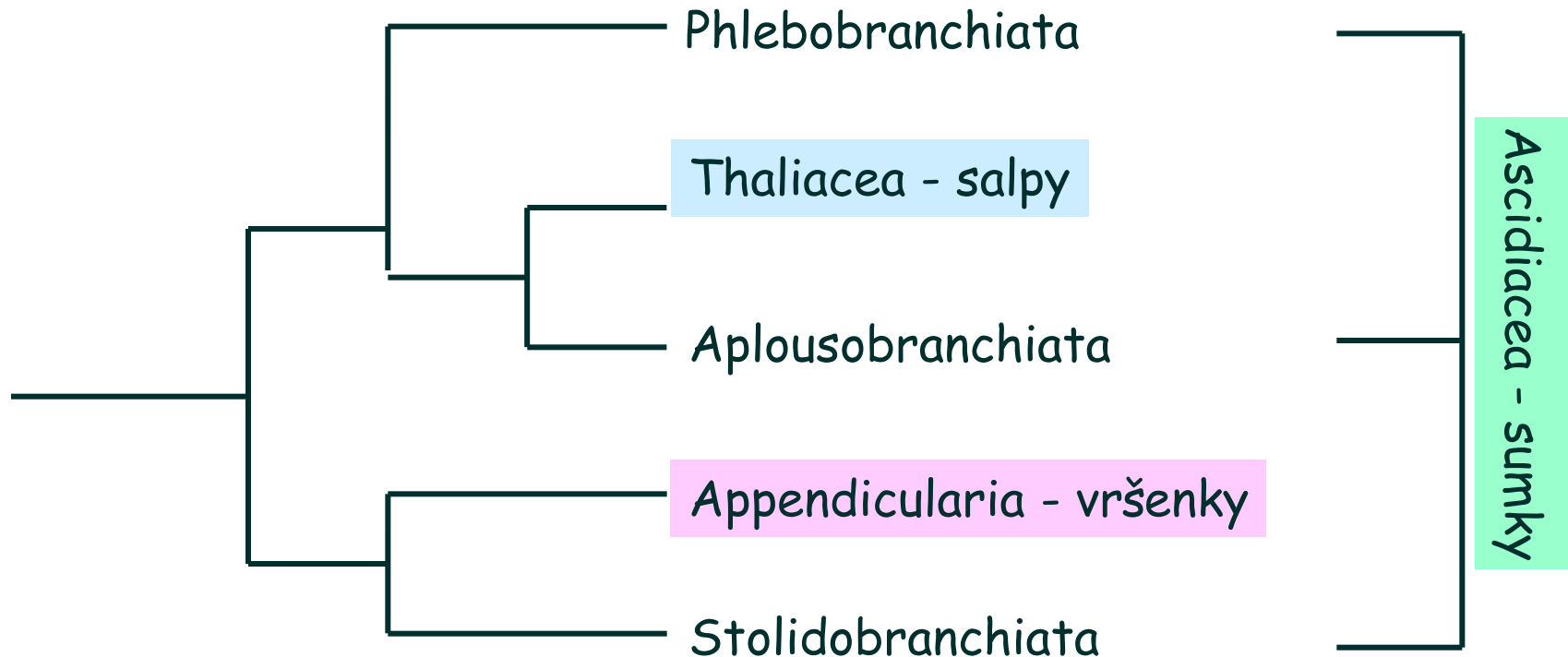
IV. Urochordata

Znaky

- ✓ regresní vývoj: pohyblivá larva (aktivita) → pasivní dospělec
- ✓ jednovrstevná pokožka **plášť z tunicinu**
- ✓ notochord jen v ocásku larev (uro-)
- ✓ nervová trubice jen u larev, jinak jen cerebrální ganglion
- ✓ **otevřená cévní soustava, srdce se střídavou pulzací**
- ✓ hemovanadin (jen rod *Phallusia*)
- ✓ **peribranchiální prostor**, atrioporus
- ✓ endostyl - příjem potravy filtrací
- ✓ „ukládací ledvina“
- ✓ hermafrodité s nepárovými gonádami
- ✓ složité rozmnožování, i metageneze s nepohlavním rozmnožováním
- ✓ jediný shluk Hox genů *(i rozptýleny v genomu mimo shluk) s rozsáhlou **ztrátou cca $\frac{1}{2}$ genů a změnou sekvencí**; v homeoboxu přítomny **introny**
- ✓ nejrychlejší tempo molekulární evoluce ze všech strunatců
- ✓ 2500 rec. druhů

IV. Urochordata

Fylogenetický systém pláštěnců (Urochordata = Tunicata)

molekulární a morfologická data

„Ascidacea“ - sumky

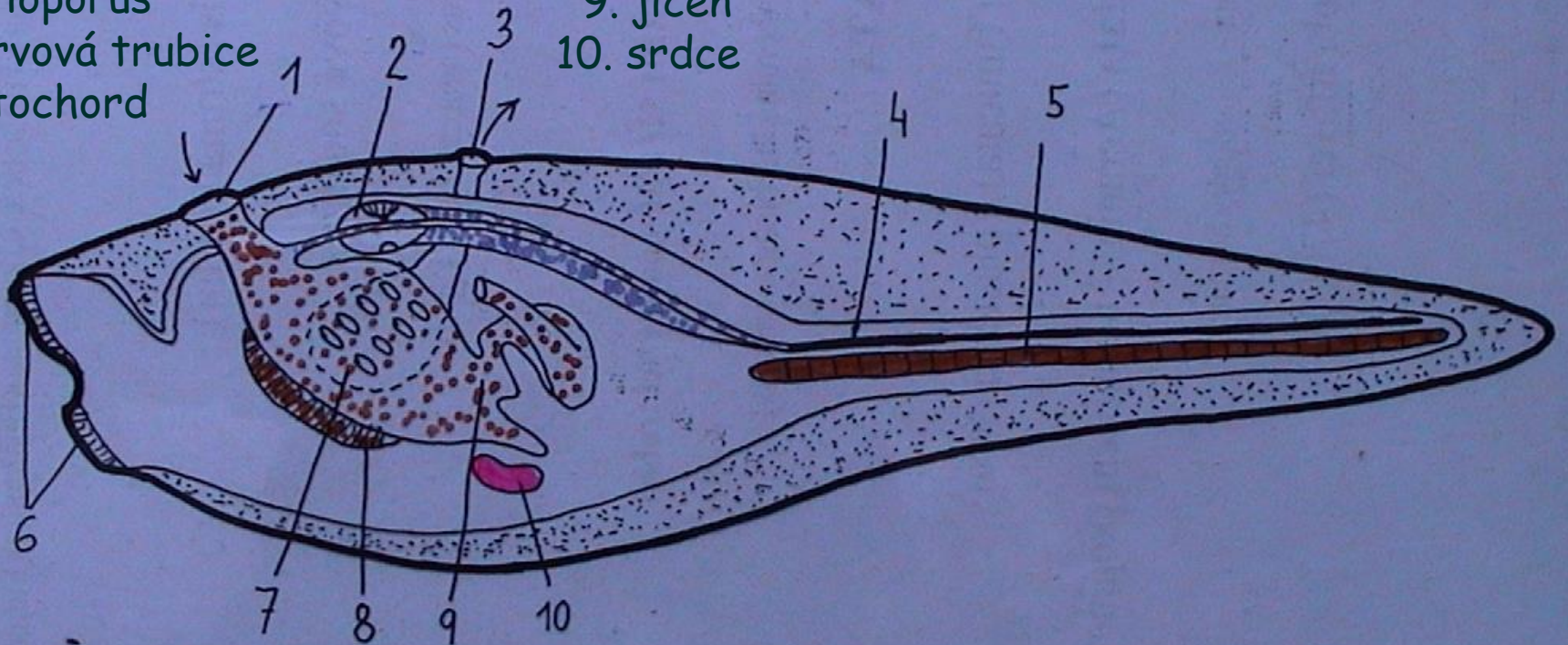
(parafyletický taxon)

- morfologie larvy
- morfologie dospělce
- filtrace potravy
- rozmnožování
- ekologie
- systém

IV. Urochordata

Morfologie larvy

1. ústa
2. rozšířená nervová trubice se statocystou a „očkem“
3. atrioporus
4. nervová trubice
5. notochord
6. přichycovací papily
7. proděravělý hltan s peribranchiálním prostorem
8. endostyl (hypobranchiální rýha)
9. jícen
10. srdce

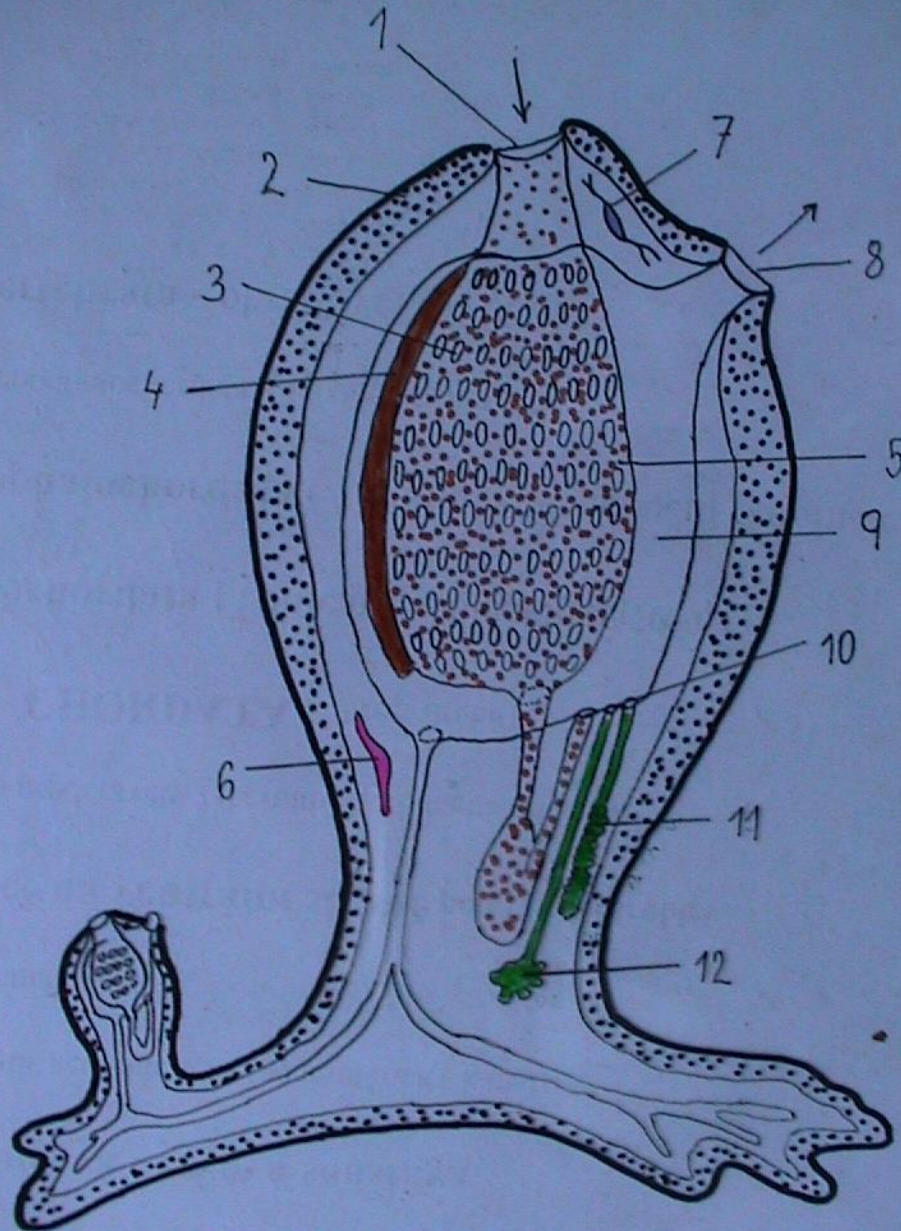

IV. Urochordata

Morfologie dospělé

ascidiozoid

1. ústa
2. plášť z tunicinu
3. nepárové štěrby
4. endostyl
5. „žaberní vak“
6. srdce
7. cerebrální ganglion
8. atrioporus
9. peribranchiální prostor
10. jícn
11. varle
12. vaječník

✓ **filtrace potravy**

- žaberní vak vystlán slizem pokrývajícím řasinkové buňky
- endostyl s žláznatými a bičíkatými buňkami
- peripharyngeální pruhy
- epibranchiální rýha

✓ **rozmnožování**

- proterandričtí hermafrodité, oplození mimotělní
- nepohlavní, vznik kolonií pučením

✓ **ekologie**

- mořští kosmopolité, převážně v litorálu (do 50 m)
- krátký život larvy (min-hod), fototaxe (poz-neg)
- monascidie - synascidie (regenerační schopnost)

System

subcl. Podle umístění gonád:

1. Enterogona

Gonády v blízkosti střevní kličky, jedinci v synascidii si zachovávají idenditu, thorax-abdomen-postabdomen,

2. Pleurogona

Gonády po stranách žaberního vaku, synascidie (bochníčkovité) se společným pláštěm a atrioporem, tělo nerozděleno

3. Octacnemida

Hlubinné (do 5 km), 8 ramen, i volně pohyblivé druhy

Podle morfologie žaberního koše:

1. Phlebobranchiata (+ Octacnemida)

- Pravé sumky
- Gonády v blízkosti střevní kličky - **enterogonní**, solitérní i koloniální
- *Ascidia mentula* - sumka obecná, *Phallusia mammilata* - sumka hrbolkatá, *Ciona intestinalis* - sumka štíhlá

Ascidia mentula

Phallusia mammilata

2. Aplousobranchiata - pospolitky

+ Thaliacea

- Gonády ve střevní kličce - **enterogonní**, koloniální se zachovanou identitou jedinců
- *Clavelina lepadiformis* - pospolitka svijonožcovitá

Clavelina lepadiformis

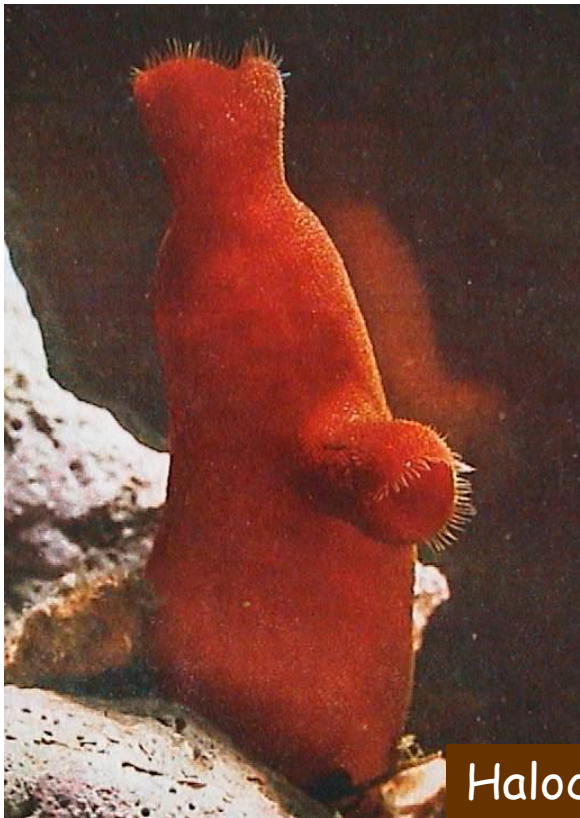

Clavelina moluccensis

3. Stolidobranchiata - zřasenky (+Sorberacea-hlubinné sumky)

+ Appendicularia

- Solitérní i koloniální se společným pláštěm a kloakou (synascidie), jedinci seřazeni okolo společného atrioporu
- Gonády vně na boku žaberního vaku - **pleurogonní**
- *Botryllus schlosseri* - zřasenka středomořská, *Halocynthia papillosa*

Halocynthia papillosa

Botryllus schlosseri

IV. Urochordata

Stolidobranchiata - zřasenky

Didemnum albidum

Botrylloides violaceus

Botryllus sp.

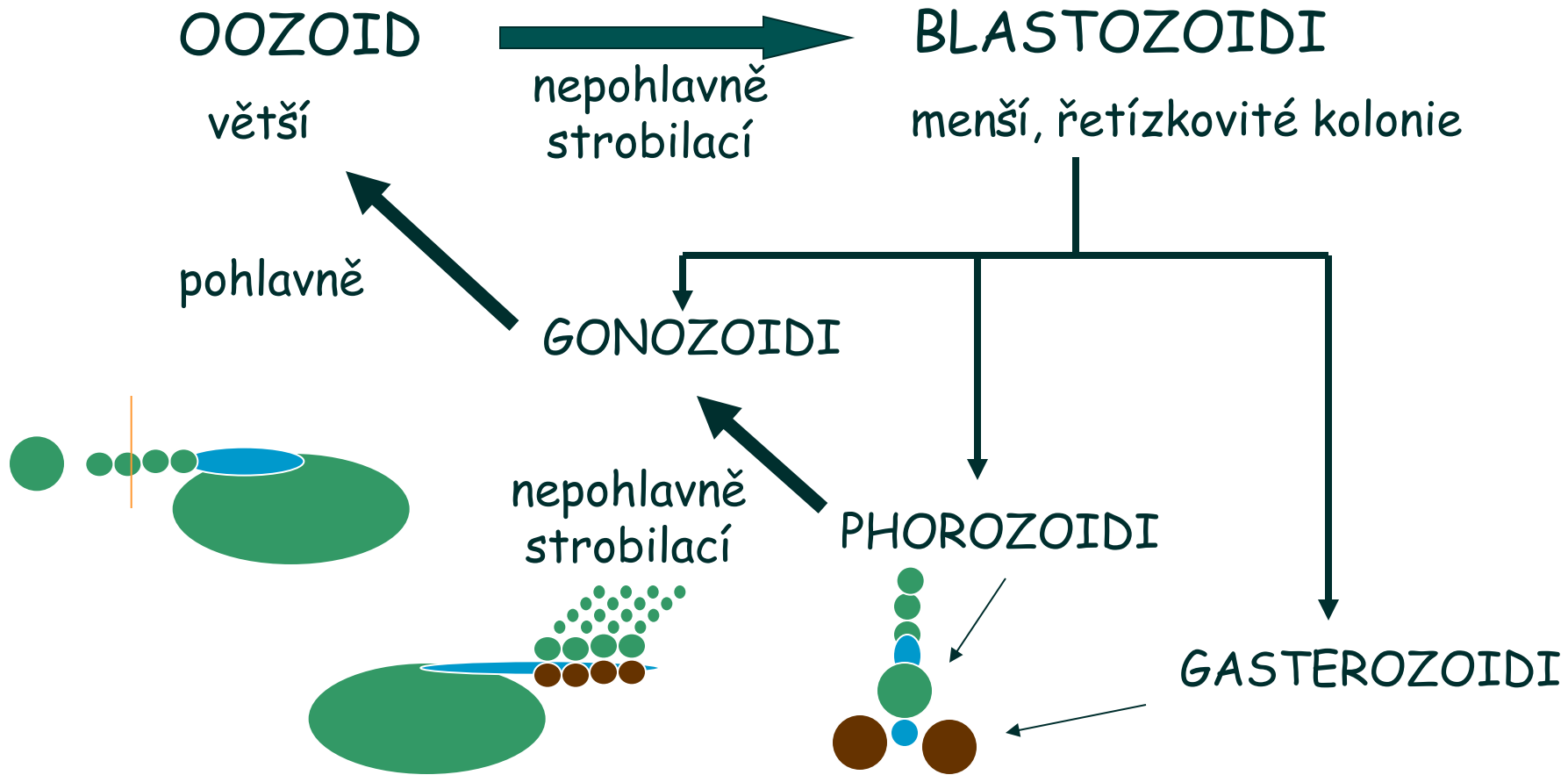
Thaliacea - salpy

- morfologie
- rozmnožování - metageneze
- ekologie
- systém

Morfologie

- ✓ Larva podobná larvě sumky
- ✓ Soudečkovité tělo s velkými otvory (or, atrioporus)
- ✓ Rosolovitý průsvitný plášť
- ✓ Obroučkovité svalové pruhy (reaktivní pohyb)
- ✓ Párové žaberní štěrby v zadní části hltanu, peribranchiální prostor nasunut na zadní část hltanu
- ✓ Koncentrace orgánů (srdce, žaludek, gonády) na ventrální straně
- ✓ Polymorfie - různé tvarové (oozoid, blastozoid) a funkční typy (gonozoid, gastrozoid, phorozoid), metageneze

Metageneze (rodozměna)

IV. Urochordata

Ekologie

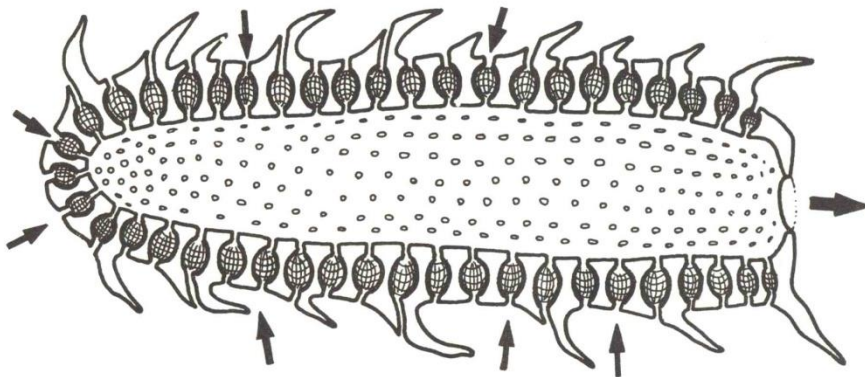
pelagičtí, v planktonu teplých moří

Systém

Pyrosomida - ohnivky

Válcovité kolonie se společnou kloakální dutinou, světélkující symbiotické bakterie, jejich přenos z folikulárních buněk vaječníku na zárodek vyvíjející se v kloakální dutině; *Pyrosoma atlanticum*

Salpida - pásosvalí (Desmomyaria)

podkovovité svaly, 1 pár velkých žaberních štěrbin, 1 řada blastozoidů (gonozoidů) přímo na stolo prolifer, oplození v kloakálním prostoru gonozoidů, zde se vyvíjejí zárodky (placentace), chybí stadium volně pohyblivé larvy; *Salpa maxima*, *S. fusiformis*

Salpa sp.

https://www.youtube.com/watch?v=aZ61_VutSzo

Doliolida - kruhosvalí (Cyclomyaria)

prstencovité svaly, více párů žaberních štěrbin, 3 řady blastozoidů, phorozoid s řetízkem vlastních gonozoidů se odděluje od stolo dorsalis, oplození mimotělní, volně pohyblivé larvy; *Doliolum denticulatum*

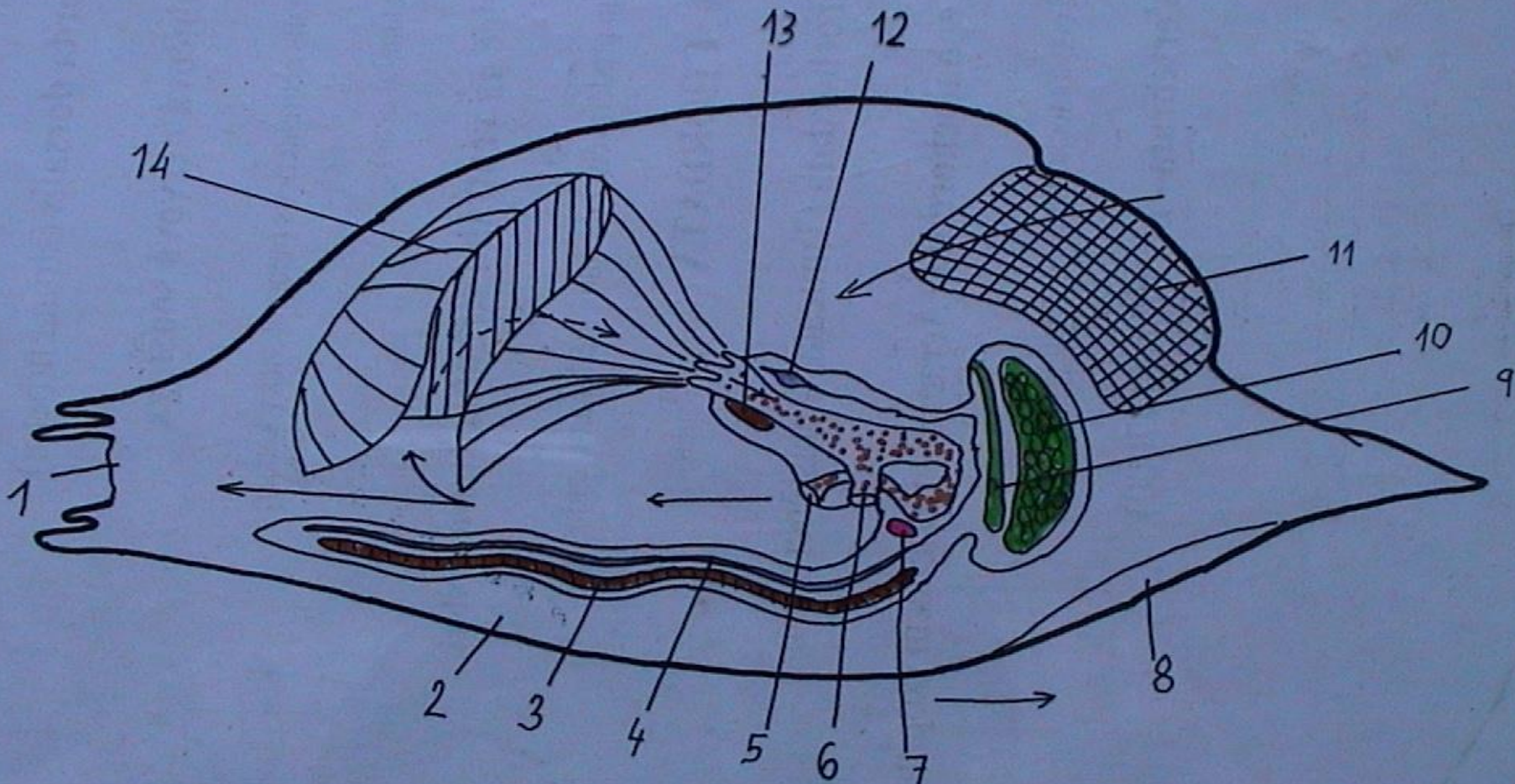
Appendicularia (Larvacea, „Copelata“) - vršenky

- morfologie
- rozmnožování
- ekologie
- systém

IV. Urochordata

Morfologie

1. vyvrhovací otvor ve schránce	6. žaberní štěrbin	11. sítko (vrš)
2. schránka	7. srdce	12. ganglion
3. chorda	8. únikový otvor ve schránce	13. endostyl
4. nervová trubice	9. varle	14. lapací síť
5. řitní otvor	10. vaječník	

Rozmnožování

jen pohlavní, larva ~ dospělec, metamorfóza (pedomorfóza):

Ekologie

planktonní, do 100 m, opouštění a tvorba schránky

System (sesterská linie sumek ze skupiny Stolidobranchiata - zřasenky)

o. Appendiculariidea

f. Oikopleuridae

Kowalewskiiidae

Fritillariidae

Appendicularia sicula

Oikopleura dioica

Kowalewskia tenuis

Fritillaria pelucida